

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz altmışıncı İçtima

21 . 12 . 1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	500:501	4. — İkinci defa reye konulan takrir-	
2. — Sualler	501	ler	502
1. — Kars Mebusu Ali Rıza Beyin, El-		1. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir	
viyei Selâse Ziraat bankaları hakkında		Kemalî Beyle arkadaşlarının, asker firari-	
İktisat Vekâletinden sual takriri	501	lerinin akrabalarının teb'idine sebebiyet	
2. — Urfa Mebusu Pozan Beyin, da-		verenler hakkında anket açılmasına dair	
irei intihabiyesinden aldığı bir telgrafa da-		takriri	502,512,513:514
ir Dahiliye Vekâletinden sual takriri	501	5. — Müzakere edilen maddeler	502
3. — Âzayı kıram muamelâtı	501	1. — İdarei kura ve nevahi kanunu	
1. — Memurin Muhakemat Heyeti ile		lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	502:
Encümeni için intihap	501,512:513		512

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,30

REİS — Birinci Reisvekili Hüseyin Avni Beyefendi

KÂTIPLER : Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Âtîf Bey (Kayseri)

REİS — Ekseriyet hâsıl oldu. Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hülâsasını okuyacağız.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hülâsası kıraat ve aynen kabul olundu. İstanbul Hapsanesinden mahpus Ali Paşa'nun mâlûliyetine binaen bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Heyeti Vekileden mevрут lâyhâi kanuniye ile hiyaneti vataniye ile mahkûm Mehmed ve Cemil Yaşar haklarında Adliye Vekâletinden mevрут evrakı hükmiye Adliye Encümenine ve Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Affa mütâallik encümünde mevcut tekliflerin Heyeti Umumiyyeye sevk olunmasına dair taktirî müstaceliyet kararı ile keza Adliye Encümenine havale olundu. Mülga Yedinci Ordu ile Asir ve Hicaz fırkalarında mülâzimisani rütbesiyle istihdam edilen zâbit namzetlerine dair Heyeti Vekileden mevрут lâyhâi kanuniye Müdafaai Milliye Encümenine, divanı harba sevk edilen mensubini askeriye muhassasatı hakkındaki lâyhâi kanuniye Müdafaai Milliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine sevkıyat efradı ile küçük zâbitana verilecek yevmiyelere ve 15 Mayıs 1335 tarihli Harcırah Kararnamesinin 24 ncü maddesinin tefsirine, Memaliki müstahlasada velileri veya zevçleri nezdine gidecek zâbitan ailelerinin muhacirîn misillü meccanen sevklerine dair İcra Vekileri Riyaseti tezkere-leri Kavanini Maliye Encümenine, Bitlis Mebusu Sadullah Beyin, Vilâyatı Şarkıye ahâlisinin bakava kalan vergi borçlarının affına, Van Mebusu Tefvik Beyin, Tecili takibata dair teklifi kanunileri Lâyhâ Encümenine, Çorum Mebusu Hasim Beyin senedihakani ve defterihakani namlarının tebdiline dair temenni tak-

riri Maliye Vekâletine, Memaliki metrukede emvali metrukesi bulunanların sıyaneti hukukları için tedabir ittihazına dair Kozan Mebusu Mustafa Beyle Usulu muhasebatı umumiye Kanunu ahkâmına riayet edilmesine dair Kırşehir Mebusu Yahya Galip Beyin temenni taktirî Heyeti Vekile Riyasetine havale olundu. Mezuniyet hakkındaki Divanı Riyaset kararı kabul edildi. Ereğli kömürlerinden alınan İhracat Resminin ilgası hakkındaki lâyhâi kanuniyenin derdesti müzakere olan Varidat Kanunu ile tevhidin müzakeresi karargir oldu. Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin, Müdafaai Milliye ve Dahiliye Vekâletlerinden olan istizah taktirî kabul edilmedi. İkinci Kolordu Mütâahhitlerinden Mehmed Efendinin ziyaa uğrıyan senedinin tecdidi hakkındaki evrakın müstacel mevad ruznamesine alınması kabul edildi. Encümen intihabatına dair tezkere okundu. Memaliki meşgule ve müstahlasa memurininin sureti istihdamları hakkındaki Heyeti Vekile tezkeresi her encümenden müntahap birer âzadan teşekkül edecek Encümeni Mahsusa ve Anasırı gayrimüslimeye ait emvali menkule ve gayrimenkulenin âhara devri ve ferağı hususunda Heyeti Vekile arasındaki itilâfın Meclisçe halli lüzumuna dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi müstaceliyet kararıyla Adliye Encümenine havale edildi. Lâyhâ Encümeninden mevрут tekâfili kanuniye aidolduğu encümenlere gönderilerek diğer encümenlerden mevрут mazbatalar ruznameye alındı.

Evkaf avansı ikinci defa reye vaz'olunarak 2 müstenkif ve 6 redde karşı 151 reyle kabul olundu. Nefiy ve tehcir edilmiş asker aileleri hakkındaki taktirler tasnif edilerek ailelerin memleketlerine iadesi, müsebbiplerinin tecziyesi, işe masrafının Hükümetçe tesviyesi kabul olundu. Ve anket meselesi tâyini esami ile reye

vaz'olundu. Varidat Kanununun heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldü. Birinci maddesi aynen, ikinci maddesi tadilen kabul olundu. Tahkikati teşriye icrası hakkında istihsal olunan ârada nisap mevcudolmadığından ikinci bir defa reye vaz'olunacağı bittebliğ Perşembe günü içtima olunmak üzere Celseye nihayet verildi.

Reis	Kâtip	Kâtip
Erzurum	Yozgad	Kayseri
Hüseyin Avni	Süleyman Sırrı	Âtıf

2. — SUALLER

1. — *Kars Mebusu Ali Rıza Beyin, Elviyei Selâse Ziraat bankaları hakkındaki sual tahriri İktisat Vekâletine*

2. — *Urfa Mebusu Pozan Beyin, dairei intihabiyesinden aldığı bir telgrafa dair sual tahriri Dahiliye Vekâletine havale edildi.*

REİS — Efendim zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı?

SALİH Ef. (Erzurum) — Benim takririm için yalnız af kelimesi zikredilmiş. Halbuki teklifim affı umumidir. Affı umumî şeklinde tashih buyurulsun.

REİS — Salih Efendinin teklifi veçhile, zaptı sabık hulâsasını, affı umumî suretinde tashiha kabul buyuranlar ellerini kaldırsın. Kabul edildi efendim.

NECİB B. (Ertuğrul) — Ruznameye dair söz isterim.

REİS — Buyurun.

NECİB B. (Ertuğrul) — Bugün Nevahi Kanununa mahsustur. Ve ben Nevahi Kanununun müzakeresine tahsis edilen zamanların bir dakikasına bile tecavüz edenlere itiraz ediyenlerden birisi olduğumu şimdiye kadar ispat ettim. Nevahi Kanununa mahsus olan bugün için bir söz söylemek istemiyorum. Bu kanunun müzakeresine hasredilen günler baki kalmalıdır ve buna taraftarım.

Fakat bu saatin ve bu dakikanın meselesi olmak üzere bir mesele var: İstiklâl mahkemeleri...

Efendiler; emin olun ki birkaç gün sonra İstiklâl mahkemelerine bir iş kalmıyacaktır. Ve gün geçtikçe bu işin neticesi fenaya varacaktır. Memaliki müstahlasada birçok müerimler takibedilemediği gibi takibedilip de derdest

olanlar da pek nâhak muamelelere mâruz kalıyorlar; yani çok acı vukuat vukua geliyor. Müerimlerin bir kısmı takibolunmadığı gibi derdest edilenlerden de, müerimiyetlerine vicdanı millîce karar verilen ve kanaat hâsıl olanlar da bir iki gün zarfında bakıyorsunuz ki kurtuluyorlar. Çok rica ederim, İstiklâl mahakimi intihabını bir an evvel icra ederek bu gibi haller bir netice verelim.

REİS — Efendim, Necib Bey İstiklâl mahakimi intihabatının tesriini teklif ediyorlar. Bugün ise Nevahi Kanununa mahsustur. Binaenaleyh reyî âlinize vaz'ediyorum. Bugün İstiklâl mahakimi intihabatının icrasını kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmedi.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey! Geçen içtimadan müzakeresi yarı kalmış bir kanun vardır. Onun müzakeresine geçelim. Nevahi Kanununu Cumartesi günü müzakere ederiz. Sene nihayet bulmak üzeredir. Varidat Kanununu bir an evvel çıkaralım ve varidatı ne suretle cibayet edeceğimiz taayyün etsin.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Meclis düsturunu bozamaz.

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Reyî âlinizi ellerinizi kaldırmamak suretiyle gösterirsiniz

REİS — Maliye Vekili Bey geçen içtimada müzakeresi yapılp da yarım kalan Varidat Kanunu müzakeresinin bugün icrasını teklif ediyor. Bu teklifi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi.

İSMET B. (Çorum) — Anlaşılmadı efendim.

3. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Memurin Muhakemat Heyeti ile Encümeni için intihap*

REİS — Rica ederim efendim, bendeniz anlatmaya çalıştım. Nevahi Kanununun müzakeresine geçiyoruz. Yalnız Heyeti Celileden birşey istirham edeceğim. Memurin Muhakemat Tetkik Heyeti ve Encümeni intihabatının tehiri yüzünden binlerce insan bekliyor. Ve birçok evrakın muamelesi geri kalıyor. Şimdi usulü veçhile şubelerden gelmiş olan namzet listelerini arz edeyim, yazarsınız, ve reylerinizi hazırlarsınız, İkinci Celsede intihabı yaparız.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Reis Bey bir mesele vardı: Geçen içtimada reye konmuş ve fakat nısap hâsıl olamamıştır. O meselenin içtimai âtide ilk olarak reye konması lâzımdır.

REİS — Onu da reye koyacağız efendim.

Şimdi şubelerden gelen Tetkik Heyeti ve Encümeni âza namzetleri listesini arz ediyorum, yazınız. Memurin Muhakemat Heyeti için gösterilen namzetler.

Brinci Şubeden : Dursun B. (Çorum), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Hacı Ahmed Ef. (Muş), Abdülhak Tevfik B. (Dersim), Resul B. (Bitlis), Hacı Feyzi B. (Elâziz).

İkinci Şubeden : Neşet B. (İstanbul), Hüsnü Ef. (İsparta), Ali Ef. (İçel), Şevket B. (Sinob), Tevfik B. (Erzincan), Haydar B. (Van).

Üçüncü Şubeden : Ragıb B. (Amasya), Salih Ef. (Erzurum), Abdülkadir Kemalî B. (Kastamonu), Saib B. (Urfa), Sırrı B. (İzmit), Hüseyin B. (Kozan).

Dördüncü Şubeden : Hamdi Ef. (Diyarbakir), Nafiz B. (Canik), Ali Vefa B. (Antalya), Lütfi B. (Malatya), Salih Ef. (Siird), İbrahim B. (Mardin).

Beşinci Şubeden : Esad Ef. (Aydın), Avni B. (Saruhan), Rüşdü B. (Ergani).

Muhakemat Tetkik Encümeni için gösterilen namzetler :

Birinci Şubeden : Şevket B. (Bayezid), Osman Nuri B. (Bursa), Abdülgani B. (Siverek).

İkinci Şubeden : Abdülgani B. (Muş), Ziya B. (Bitlis), Hacı Feyzi B. (Elâziz).

Üçüncü Şubeden, Süleyman Sırrı Bey (Yozgad), Osman Kadri Bey (Muş), Hulûsi Efendi (Kastamonu).

Dördüncü Şubeden Emin Bey (Ergani), Abdullâh Efendi (İzmit), Said Bey (Kângırı).

Beşinci Şubeden : Celâl Nuri Bey (Gelibolu), Hacı Şükrü Bey (Diyarbakir), Avni Bey (Saruhan), İzzet Bey (Tokad), Ali Bey (Karahisarı Sahib), Hüseyin Hüsnü Efendi (İstanbul).

SIRRI B. (İzmit) — Memurin Muhakemat Heyeti için bendenizi de namzet göstermişler. Halbuki şubede beyanı mazeret etmiştim ve şube de kabul etmişti. Bir zühul olmuştur zannediyor ve tekrar arzı itizar eyliyorum.

REİS — Efendim, Sırrı Bey beyanı itizar ediyorlar.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Reis Bey. Bu isimleri salondaki tahtaya da yazmak lâzımdır.

REİS — Başüstüne efendim, tahtaya da yazarız.

Efendim anket meselesi için..

ABDÜLHAK TEVFIK B. (Dersim) — Reis Bey müsaade buyurursanız bu bapta iki şey arz edeceğim.

REİS — Bu bap kapanmıştır, efendim.

ABDÜLHAK TEVFIK B. (Dersim) — Bendeniz bu mesele hakkında söyleyeceğim.

REİS — İntihap icra olunurken söyleyiniz.

4. — İKİNCİ DEFA REYE KONULAN TAKRİR

1. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemalî Beyin, asker firarilerinin akrabalarının tebeddüline sebebiyet verenler hakkında anket açılmasına dair takriri*

REİS — Efendim anket meselesi için geçen içtimada reyi âlilerine müracaat olunmuştu fakat ârâda nıسابı ekseriyet hâsıl olmadığından bugün ikinci defa reyi âlinize vaz'ediyorum; lütfen reylerinizi istimal buyurunuz.

(Âra istihsal edildi.)

REİS — Efendim, reylerini istimal buyurmayanlar varsa lütfen versinler.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *İdarei kura ve nevahi kanunu lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim istihsalî âra hitam oldu. Âra tasnif edilinceye kadar Nevahi Kanununun müzakeresine başlıyoruz. Nevahi Kanununun ciheti kazaiyeye mütaallik kısmı Adliye Encümenindedir ve bugüne kadar gelmemiştir. Masarif kısmı da Muvazenei Maliyede idi. Bugün müzakere edeceğimiz kısım bu lâyihanın 214 nü maddesini teşkil ediyor, tabii numaralar değiştiği için bu numara da sabit değildir. Ahkâm itibariyle maddeyi okuyoruz. Dinliyelim. Müzakereye buradan başlıyoruz.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Encümenden diğer maddeler çıkmadıkça bunu nasıl müzakere edeceğiz?

REİS — 214 ncü maddedeyiz. Tabii bu numara sabit değildir. Değişecektir. Müzakere, ahkâm ve mevaddı müteferrikadan, yani yirminci fasıldan başlıyor. Efendim 214 ncü maddeyi okuyunuz.

Madde 214. — Emvali nahiye mahfuziyet ve masuniyet itibariyle emvali Devlet hükmündedir.

REİS — Efendim. Bu madde hakkında söz istiyen var mı? (Anlamadık, sesleri)

Kâtip Bey maddeyi okudu. Fakat gürlütü olduğu için kimse işitmedi, lütfen sükût edelim. Kâtip Bey maddeyi tekrar okuyacak.

(Tekrar madde okundu.)

REİS — Efendim, 214 ncü madde hakkında söz istiyen var mı?

SALİH Ef. (Erzurum) — Bu madde hakkında yalnız bir şey arz edeyim, (Emvali kariye) diyor, halbuki emvali nahiyedir.

REİS — Zatiâllileri sağ taraftakini okuyorsunuz.

SALİH Ef. (Erzurum) — Emvali nahiye mahfuziyet ve masuniyet itibariyle emvali umumiyei millet hükmünde olmalıdır ki, millet şekline, yani şeklimize tevafuk hâsıl olsun. (O Devlettir, sesleri)

REİS — Efendim madde hakkında başka söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Söz istiyen yok. Tadilname yok. Maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Madde aynen kabul edildi.

MADDE 215. — Nahiye heyeti tarafından hükmolunan cezayı nakdiler Tahsili Emval Kanununa tevfikân tahsil olunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Bu maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 216. — Nahiye, 21 Kânunsani 1329 tarihli Kanuna tevfikân istimlâkâtı icra eder.

REİS — Efendim bu madde hakkında söz istiyen var mı?

YASİN B. (Gazianteb) — Encümen bu madde hakkında bizi tenvir etsin.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bildiğimiz İstimlâk Kanunudur efendim.

REİS — Encümen İstimlâk Kanunu diye cevap verdi. Başka söz istiyen yok...

ABDÜLHAK TEVFİK B. (Dersim) — Reis Bey, mesele muğlâk kalıyor. İstimlâk Kanunu-

nu encümen burada şerh etsin ne demektir? İzahat istiyorum.

REİS — İzahatınız İstimlâk Kanununa dair mi, yoksa bununla alâkası var mıdır?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim malûmuâliniz, nahiyenin istimlâk hakkı vardır. Bunu da İstimlâk Kanunu ile yapar ki onun da son İstimlâk Kanunu olması lâzımgelir. 1329 tarihli Kanun, istimlâk için bir Kanundur. Binaenaleyh maksat da budur. O kanuna nazaran nahiye istimlâk hakkını haizdir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Şekli nedir?

REİS — Sırrı Bey arkadaşlarımız kaani olmadılar, sual soruyorlar. (Âzaya hitaben)

Efendim. Sualiniz nedir? Bu hususta nereden istiyorsanız oradan izahat versinler...

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — İstimlâk Kanununa tevfikân muamele yapılır buyuruyorlar. İstimlâk Kanununun ahkâmı umumiyesinden bir nebze bahsetsin ki, biz de muttali olalım. Nahiye ile kabili telif mi, değil mi? Onu anlamak istiyoruz.

SALİH Ef. (Erzurum) — Hoca imtihana çekiyor.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — İstimlâk, Kanunu Esasinin insanlara bahşeylediği bâzı takyit kabilinden bir nevi takyittir. İdarei Örfiye ilân edildiği zaman insanlar nasıl duçarı takyidolursa, istimlâk kelimesinin mânâyı hukukiyesiyle de bâzı hukuk takyidolunur, hakkı mülkiyet takyide uğrar. Bu takyit hakkı ancak beldelerde yapılacak umuma mahsus mesail için belediyelere verilmiştir. Belediyeler yapabiliyordu. Şimdi nahiyeler de belediyelerin yaptığını aynen yapabilmek hakkını ihraz ediyor. İstimlâk, hakkı temellüke esasen tecavüzdür. Bu tevsi ediliyor, menfaati âmme noktai nazarından bu hak nahiyelere de veriliyor. Benim anladığım budur, böyle midir? (Çok âla sesleri)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Abdülkadir Kemali Bey arkadaşımızın buyurduğu gibi istimlâk ferdin tasarruf hususundaki hakkını takyideden bir usuldür. Fakat bunun için mevzu olan kanunda birçok hususat ayrı ayrı zikredilmiştir. İstimlâk olunacak mahallere, kıymet takdir eden heyetin takdir ettiği kıymet ve o mahallerin mecalisi umumiyesi tarafından tâyin olunacak ehlihibrenin mahkemede bulunması suretiyle halledilmesi lâzımgelir. Nahi-

yenin de kendisine mahsus mahkemesi vardır. Nahiyenin kendine mahsus olan mahkemesinde mi halledecekler, bidayet mahkemesinde mi halledecekler? Birçok hususatta madde müphemiyet içerisinde gittiğinden maksat tavazzuh edemiyor. Hangi esasa müsteniden yazıldığına encümenin tavzih etmesini talebediyoruz. Ona göre mütalâamızı dermeyan edelim.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim bu maddede mevzuubahsolmuş olan İstimlâk Kanunu henüz kesbi kanuniyet etmemiştir, bir kararname değildir. Binaenaleyh bu madde ile o kararnameye bir şekli kanuni vermiş oluyoruz. Nahiyelerin muhtacolduğu bâzı emlak ve arazinin istimplâki icabederse, İstimlâk Kanunu mucibince icra edilir, diye tasrih edilmesi icabeder. Tabiatıyla Heyeti Celilede İstimlâk Kararnamesi müzakere edilecektir. Bir kararnameye bir kanun istinadedemez, beyefendi; bugün o kararname ancak bir müsvedde şeklindedir. Âdetâ berbat bir şekildedir. Bittabi Heyeti Celilede o şekilde kabul edilmeyecektir. Binaenaleyh, falan kanun diye zikredilmemesi icabeder. İstimlâk Kanunu mucibince deyip geçmeli.

REİS — Encümen bu hususu tenvir buyursun.

DAHİLİYE ENCÜMENİ REİSİ HAYDAR B. (Van) — Müfid Efendi hocamız belediyeler için İstimlâk Kanununun tatbikini buyuruyorlar. Sözlerinden öyle anlaşılıyor. Malûmu ihşanınız bizde elli haneli bir mahalleye karye denir ve Şûrayı Devletin bir kararı vardır ki, mamulünbihtir. Elli haneden hattâ dün olsa bile bir karye, bir mahalle masarifine mütehammil olduktan sonra bir belediye dairesi teşkil edebilir. Biz şimdi nevahi teşkil ediyoruz. Bu nevahi heyeti idaresi aynı zamanda da belediye işleriyle de meşgul olacaklardır. Tahattür etmek lâzımgelir. Müfid Efendi Hocamız bizden İstimlâk Kanunu hakkında izahat istediler. Yani biz burada onun hakkında ders verelim. Bu dersi vermek için kendileri bendenizden daha elyak olduğundan gelsinler, versinler. Ali Cenani Beyefendinin buyurdukları min cihetin vârittir. Henüz iktisabı katiyet etmemiş kanun ahkâmına tevkihi hareket etmek de muvafık olamaz. Fakat o kararnamayı aynen kabul etmişiz ve tatbik ediyoruz. Mamafih o kanunun burada başka bir şekle girmesi imkânı vardır.

Bu 1329 kaydını biz kaldırabiliriz. Ve Ali Cenani Beyin teklifini aynen kabul ederiz. İstimlâk Kanununa tevfikân deriz. Nahiye heyeti bu istimplâki nahiyenin menafii umumiyesi için yapacaktır. Ve o istimplâk de; o memleketin selâmet ve menfaatinde alâkadar olanlar tarafından yapılacaktır. Binaenaleyh, bunu kabul etmek zarureti karşısındayız.

REİS — Bir sual var, beyefendi.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Beyefendi, menafii umumiyeden maksat nedir? Farz edelim nahiye için bir belediye binası lâzım oldu. Bunun için istimplâk yapılacak mıdır? İzah buyurun. Zannederim istimplâk yollar için ve seyir yerleri için yapılır.

DAHİLİYE ENCÜMENİ REİSİ HAYDAR B. (Van) — Zannederim, biraz evvelki cevabımla buna cevap verdiğim kanaatiüdeyim. Başka söz söylemeyeceğim.

REİS — Başka söz istiyen var mı? Bir tadilname var; Ali Cenani Beyin. Okunacak :

Riyaseti Celileye

Madde — Nahiye menafii umumiyeye için kanunu mahsusuna tevfikân istimplâkâtı icra eder. Şeklinde tadilini teklif eylerim.

Gazianteb Mecbusu
Ali Cenani

REİS — Efendim, Cenani Bey bunda falan tarihte diye mutlak...

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Ali Cenani Beyin tahririni kabul ediyoruz. Maddenin (Nahiye, İstimlâk Kanunu mucibince istimplâki icra eder) tarzında tadilini kabul ediyoruz.

REİS — Demek bu tahrir muhteviyatını kabul ediyorsunuz.

Efendim, Ali Cenani Beyin vermiş olduğu şu tahriri kabul edenler ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Encümen buna bir şekil vererek arz edecektir.

Efendim, o tadilat yapılmaya kadar 217 nci maddeye geçiyoruz.

MADDE 217. — Nahiye mektepleri, nahiye daireleri ve umuma ait tenezzüh mahalleri, bahçeler, meydanlıklar, pazar ve panayurlar için icabeden arazi tarla olsun, arsa olsun Devletçe bilâbedel nahiyeye terk olunur.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, encümenden muhtasaran soruyorum. Ya madde müphemdir veyahut ben anlıyamamışım. Bilâbedel nahiyeye terk olunur, diyor. Terk olunacak arazi, tarla olsun, arsa ve saire olsun, bilâbedel olarak terk olunacak mıdır? Bunu izah etsinler.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Arazi Kanununu okuyunuz.

REİS — Efendim, evvel mi cevap vereceksiniz. Yoksa Necati Beyden sonra mı?

MAZBATA MUHARRİRİ SÜLEYMAN SIRRI B. — Sonra cevap verelim.

REİS — Buyurun Necati Bey.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Efendiler, bu madde ile encümen halkçılığa doğru veya halka doğru gitmek için veyahut gittiğini göstermek için Kaf dağından kar bağışlamıştır. Efendim umuma mahsus tenezzüh mahalleri mektep için lâzım olan arsalar, bahçeler, fidanlıklar, panayırılar için arsa olsun, tarla olsun, bilâbedel terk olunur. Kimin malı kime veriliyormuş, buna dair bir kayıt yoktur. Orada Devlete ait kimin malı vardır? Ahalinin tarlası vardır. Ahalinin, tarlası, arsasını bilâbedel terk ettirmek mi isteniyor? Encümen bu mesele hakkında uzun uzadıya izahat versin. Bununla ne kasetmiştir, yoksa bir şey kasetmemiş midir? Sözümlüz mahfuz kalmak üzere izahat verildikten sonra buna karşı söz söyleyeceğim.

DAHİLİYE ENCÜMENİ REİSİ HAYDAR B. (Van) — Efendim bugün teessüs etmiş bir takım nevahi vardır. O nevahinin hükümet tarafından emvali umumiye ile inşa olunmuş bâzi binaları vardır. Bâzılarında da kira ile oturuyorlar. İşte vereceğimiz bunlardır. Şayet bugün ihtiyaç yoksa âti için olmayacak mıdır? Yani her nahiyeye merkezinin umumi bir bahçesi, bir meydanlığı olsun arzu edilmez mi?

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Bugün için değil..

HAYDAR B. (Devamla) — Rica ederim, kanun bugün için konmaz, âti için konulur.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Biz bilâbedel kaydına itiraz ediyoruz.

HAYDAR B. (Devamla) — Bilâbedel meselesine gelince : Hükümetin orada bir arsası olabilir. Bittabi bu hükümetçe nahiyeye bilâbedel terk olunacaktır. Ve maksat da bundan ibarettir. Bunu anlamıyacak ne var? Eğer Hilmi Be-

yin dediği gibi tefrik edecek olursak elifba okunur gibi uzunboylu bir şey yazmaklığımız lâzımgelirdi. Encümen böyle bir sanatı kabul edemez. Eğer yalnız lisandan bahs olunmuş olsaydı size hak verirdim. Fakat mevzu bahis olan kanundur Hilmi Beyefendi.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Anlıyamadım.

REİS — Anlamadıysanız tadilname verirsiniz. Mesele hallolunur.

HAYDAR B. — Evet efendim, bir tadilname versinler.

YASİN B. (Gazianteb) — Hakikaten 217 nci maddede Encümen Reisi Beyin izahatıyla maddenin muhteviyatı arasında eşhasa aidolan bahçeleri demiyor.

HAYDAR B. — Demiyoruz efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Devlete aidolanlar nahiyeye bilâbedel veriliyor diyoruz.

YASİN B. (Gazianteb) — Şimdi efendim. Madde bittabi hepimizin gözü önünde.. «Nahiyeye mektepleri, umuma ait meydanlar; bahçe olsun, arazi olsun, tarla olsun, arsa olsun Devletçe bilâbedel terk olunur deniyor.» Devlet kelimesi bir kere göz önüne gelince; hükümet öne çıkar. Yani hükümet nahiyeye lâzım olan arsa, bina, arazi ve saireyi bilâbedel nahiyenin şahsiyeti mâneviyesine veriyor diyor.

HAYDAR B. (Van) — Eşhasa aidolanı yoktur.

YASİN B. (Devamla) — Müsaade edin efendim, biz birçok nahiyeler biliriz ki nahiyeye merkezi olarak bir bina değil, bir tek taş bile yoktur. Olanlar da pek enderdir. Meselâ beş yüz nahiyemiz varsa bunlardan ancak yüz tanesinin Hükümet dairesi vardır, diğerleri hep şurada, burada oturuyor. Onun için madde tasrih olunmalıdır. Eğer bu emlak ve arazi; emvali umumiyeden ise, yani hükümete ait ise bilâbedel veriliyor. Eşhasa aidolduğuna göre bu madde meskûttur. Bu maddenin bu şekli eşhasa aidolana da şâmil dir. Bu yanlışlık tatbikatında vârittir. Binaenaleyh madde eğer eşhasa aidolursa bedeli tazmin olunur şeklinde tasrih olunmalıdır.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Yasin Bey, Haydar Beye göre elifba okutmak olur.

HAYDAR B. (Van) — Reis Bey, rica ederim itiraz edenler bir teklifi kanuni yapsınlar.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Her şey için bir teklifi kanuni yapmaya mecbur değiliz. Encümen onu hazırlayıp getirir, biz onun üzerine hakem vaziyetindeyiz. Eğer her şeyi bizim hazırlamamız icabederse encümenlere lüzum yoktur.

REİS — Efendim bunu encümen hazırlayıp buraya getirmiştir ve getirdiği fikirde ısrar ediyor.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Sual soruyoruz, cevap vermiyorlar.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Efendim 217 nci maddede encümen gûya; 216 nci madde ile iltibas kalmamak için mafevkine bakılsa kâfidir. diyor. Yani encümen İstimlâk Kanununa tevfik alır, satar diyor. Madem ki, bu yukarıda bir madde evvel beyan edilmiştir, bu 217 nci maddede halkın arazisini satmaklığa katiyen hakkı yoktur demek istiyor. Fakat; encümen yalnız şurasını düşünemiyor ve encümenin düşünmediği yer de burasıdır. Encümen bilmelidir ki, nahiyelerde Hükümetin arazisi yoktur. O arazi halkındır. Memurlarımızın hali malûm olduğuna göre buraya böyle vazih bir kayıt konulması her halde evlâ ve elzem olur. Bunu iyi bilmek lâzımdır.

HAYDAR B. (Van) — Efendim maddeler esasen sarıhtir. Ve maksat, iki madde ile tesbit edilmiştir ki, eğer nahiyenin menafii umumiyesine taallük için lâzım olan yer, eşhasın ise yukardaki madde mucibince istimlâk olunacaktır. Aksi takdirde Devletin malı ise bilâbedel nahiyeye aynen devredilecektir ve madde bu hususta gayet sarıhtir. Mamafih bu sarahati kâfi görmiyenler, beğenmeyenler başka bir teklif yaparlar, bir takrir verirler, takrir reye konur. Eğer nazarı itibara alınırsa bittabi biz de nazarı itibara alırız. Olmadığı takdirde kalır.

REİS — Haydar Bey bir sual daha vardır. Buyurun Lûtfi Bey.

LÜTFİ B. (Malatya) — Nahiyeye dairelerinden maksat, devairi resmiye midir?

HAYDAR B. (Van) — Evet efendim, devairi resmiyedir. Eskiden bizim bin üç yüz nahiyemiz vardı. Bugün ise bunların miktarını tezyidediyoruz. O nahiyelerden bir kısmı da henüz elimizde değildir. Bugün mevcudolanların bâzılarında Hükümet daireleri vardır. Encümenin maksadı, Hükümet dairesini olduğu gibi heyetle teşekkül edecek olan nahiyeye bilâbedel

devir ve teslim etmektir. Esasen nahiyeye hususi hayatında şahsiyeti mâneviyeyi haiz olduğu zamanda, kabul ettiğimiz esasa tevfikan nahiyeye müdür ve heyeti idaresi ahkâmı umumiyeye mütaallik olan hususatin ifasıyla de mükelleftir. Ve yine Hükümet namına icrayı Hükümet edecek bir heyettir. Hükümet bir şey kaybetmiyor. Mademki, Hâkimiyeti Milliye esası üzerine birtakım küçük vahidi kıyasiyle idare heyetleri teşekkül edecektir, olabilir ki, onlar için bütçeye muhassasat koymaz ve koyamaz. Nahiyeye bunu kendi üzerine alır. Onun için bu kaydı koymuşuz. Tamiratını ve sairesini icra eder.

LÜTFİ B. (Malatya) — Devairi resmiye tabiriyle tavzih etsek ne olabilir?

HAYDAR B. (Van) — Nahiyede zaten başka ne daire olabilir? Mamafih pekâlâ; devairi resmiye tâbirini kabul ederiz.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Bu maddede bir arazi kaydı görüyorum, arazi kaydından sonra tarla olsun, arsa olsun diye o araziye de tamim edilmiş buluyorum. Malûmuâliniz arsa tarla olamaz. Araziden tarla olabilir. Bundan dolayı oradaki tarla olsun, arsa olsun kaydını kaldıracak olursak ve maddeyi şu suretle tadil edecek olursak rüfekayı muhteremenin arzuları tahassul etmiş oluyor. 217 nci maddenin nahiyeye mektepleri, nahiyeye idareleri ve umuma ait tenezzüh mahalleri, bahçeler, meydanlıklar, pazar ve panayırlar için icabeden mahal sahipsizse bilâbedel, sahipli ise istimlâk usulüne tevfikan nahiyeye mal edilir, şeklinde tadilini teklif ediyorum.

REİS — Efendim başka söz alan yok. Maddeye ait takrirler okunacak :

Riyaseti Celileye

217 nci maddenin berveği zir tadilen kabülünü teklif ederim.

Madde 217. — Nahiyeye mektepleri, nahiyeye daireleri ve umuma ait tenezzüh mahalleri, bahçeler, meydanlıklar pazar ve panayırlar için icabeden arazi, tarla olsun, arsa olsun Hükümette aitse bilâbedel, eşhasa aitse nahiyeye şurasının takdir edeceği bedel üzerinden esmanı nahiyeye bütçesinden verilir.

Gaziantep
Yasin

Riyaseti Celileye

217 nci maddenin «ve panayırlar için icabe-

den arsalar olsun» ibaresinden sonra «mahal sahipsizse bilâbedel sahipli ise istimlâk usulüne tevfikan nahiyeye mal edilir» şeklinde tadilini teklif ederim.

Kırşehir
Müfid

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

217 nci maddenin ilk satırbaşına berveğhi zir ibarenin ilâvesini arz ve teklif ederim. (Hazine veya Devlet namına mukayyet)

20 Kânunuevvel 1338

Dersim
Abdülhak Tevfik

Riyaseti Celileye

217 nci maddeye şu tadilin ilâvesini teklif ederim :

Devlete ait arsa, bilâbedel, nahiyeye terk olunur.

Erzurum Mebusu
Salih

REİS — Efendim, bu takrirleri neyi âlimize vaz'ediyorum. Bunun hakkında encümenin bir diyeceği var mıdır?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Enmen maddeyi tercih ediyorum.

REİS — Yasin Beyin takririndeki ahkâmı bir daha isterseniz okutalım. Ahkâmı umumiye itibariyle sahibi olanlar hakkında istimlâk suretiyle kaydının tasrihini teklif ediyor, Müfid Efendi Hazretlerinin de teklifi aynı mealde-dir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Reis Beyefendi. Bundan evvelki madde henüz rey'e konulmadı. Fakat bir istimlâk hakkı verildi. Malûmuâliniz, Hükümet dairesi için, bahçe için ve saire için arazi olsun. Arsa olsun. Eğer arazi ise ki, Devlete aidolan arazi vardır. Devlete ait arsa var. Devlet kendi malını bilâbedel verir demektir. Eşhasa aitse yukardaki madde ile istimlâk hakkı verilmiştir. İstimlâk olunur. Binaenaleyh madde iyidir.

YASİN B. (Gazianteb) — Süleyman Sırrı Bey biraderimizin mütalâatı bugünkü muvakkat olan İstimlâk Kanunu üzerinedir. Bu da şehir ve kasabalar için. Malûmuâliniz köylerde bulunan arazi ve arsa belki bir ailenin kendilerini yaşatabilecek ve iâsesini temin edebilecek

arsa ve arazidir. Onun için bunların istimlâk edilebilmesi doğru değildir.

REİS — Efendim istimlâk umumidir. Köylere ait değildir. Bir de bilâbedel İstimlâk Kanunu yoktur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Süleyman Sırrı Bey biraderimizin göstermiş olduğu madde nahiyeye istimlâk hakkını bahsetmek için salâhiyet gösteren bir maddedir ki, onun altındaki maddenin hükmünü oraya derecettiriyoruz demekte mâna yoktur. Bir kanunun kelimelerinde muğlaklık olmamalı, her türlü telâkiyata kanun kendisini elverişli göstermemeli, sarîh olmalıdır. Binaenaleyh, sahipli olan arazi ve arsa istimlâk usulüne tevfikan istimlâk olunur denmesinde ne mahzur görülüyor? Bunun için bir mahzur yoktur.

REİS — Takrirler dolayısıyla takrir sahipleri, yalnız söz söyleyebilir. Başka kimseye maalesef söz veremem. Şimdi takrirleri birer birer sıraya koyacağım.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Bu takrir mucibince bir adamın evini istimlâk etmek kabil olacaktır. İstimlâkin bir kanunu mahsusu vardır.

REİS — 216 nci madde hakkındaki tadil takrirleri üzerine encümenin kabul ettiği şekli muaddel vardır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Hayır efendim bu maddeye emlâki emriyeden verilecek mebani ve arsalar için yapılacak istimlâke efrat için bir fıkra konulur. O zaman, efradın da emlâki bu fıkra mucibince istimlâke tâbi olur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim bundan evvelki maddede nahiyeye istimlâk hakkı veriliyor. Menafii umumiyeye mütaallik hususatta emlâk ve arazi İstimlâk Kanununa tevfikan nahiyeye namına istimlâk edilir. Devletin malı olan mahaller eğer nahiyenin menafii umumiyesine mütaallik olan bir şeyse nahiyeye devair ve saire gibi bir şey lâzımsa onu Hükümetin bilâbedel vereceğini gösteriyor. Eğer Müfid Efendi Hazretlerinin şu takririni kabul edecek olursak, eşhasa aidolan bir şeyi bilâbedel Hükümet veremez mânası çıkarıyor.

(Nereden çıkıyor? sesleri.)

REİS — Efendim takrir sahipleri izahat verdi, takrirleri reyî âlinize vaz'edeceğim.

(Yasin Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Efendim Yâsin Beyin takririni reyî âlilerine vaz'ediyorum. Bu takririni nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alınmadı.

Efendim Müfid Efendinin takririni tekrar okutuyorum.

(Okundu.)

REİS — Müfid Efendi Hazretlerinin takririni nazarı itibara alanlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim anlıyamadık, aksini reye koyunuz.

REİS — Abdülhak Tevfik Beyin takririni tekrar okunuyor.

(Okundu.)

REİS — Abdülhak Tevfik Beyin takririni veçhile maddenin başına Hazine veya Devlet namına mukayyet cümlesinin ilâvesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Salih Efendinin takririni tekrar okunuyor.

(Okundu.)

REİS — Salih Efendinin takririni kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Efendim maddeyi aynen reyî âlilerine vaz'ediyorum. Maddeyi tekrar okutuyorum.

(217 nci madde tekrar okundu.)

REİS — Efendim maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyetle kabul edilmiştir.

REİS — Efendim 216 nci maddenin muadeli sekli geldi. Reyî âlinize vaz'edeceğim. Okunacak.

MADDE 216. — Nahiye, İstimlâk Kanununa tevffikan istimlâk muamelesi yapar.

REİS — 216 nci maddeyi bu şekilde kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

218 nci maddeyi okuyoruz.

MADDE 218. — Nahiye ahâlisinin erkekleri on sekiz yaşından altmış yaşına kadar mükellefiyeti bedeniye tâbidir. Yalnız bedenî ifayı mükellefiyete gayrimuktedir olan mâlûlin ile tahtî silâhta bulunan efradı askeriye işbu mükellefiyetten müstesnadır.

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendim; iki yüz on sekizinci madde nahiye ahâlisinin erkekleri 18 yaşından altmış yaşına kadar bedenî mükellefiyete tâbidir deniliyor. Bugün hepimiz biliriz ki, ömrü tabîî yüz yirmiden altmışa tenezzül etti. Elli yaşına giren bir efendi, bir ağa, bir paşanın hali istirahatata geçmekten başka çaresi yoktur. Bunların elli yaşından sonra tehhülleri de caiz değildir... (Handeler) Rica ederim her hangi bir şahıs elli yaşına girerse mutlaka istirahate muhtaçtır. O adam artık bedenî sureti katiyede hizmet göremez. Kuyu kazamaz, araba süremez. Sirtında sepet taşıyamaz. Malûm a turku umumiye ve hususiyelerde çalışacak. Bendeniz bir teklifte bulunuyorum. Rica ederim, elli yaşından sonrasını kaldıralım. Altmış elliye tenzil edelim. Elli yaşındakiler diyelim. (Kendinizi açığa çıkarmak istiyorsunuz sesleri) Beyefendiler! Bendeniz daha kırk beş yaşındayım. (Muvafilek sadaları)

CAVİD B. (Kars) — Efendim! Kanunlarımızda mükellefiyeti bedeniye olmasa daha iyi olur. Fakat memleketimizin iktisadiyatı, böyle herkesten para alarak mukabilinde o işi amelleva yaptırmak suretiyle halka vazifesini ifa ettirmeye müsaidolmadığından dolayı tabiatıyla halk bedenî vergiye tâbi tutuluyor. Bendeniz de Salih Efendinin mütalâasına iştirak ediyorum. Yalnız sin hususunda elîvi de çok buluyorum. Yirmi yaş ile kırk beş yaş arasında da bir adamın hidematı şâkkada çalışabilmek kabiliyeti daha fazla olabilir. Sonra bu mükellefiyeti bedeniye zannetmeyiniz ki, efendiler köydeki köylülere aittir. Hayır efendim; şehirliler de buna tâbidir. Nevahî Kanunu bütün şehirlerde bilâistisna cari olacaktır. O halde şehirde bulunan memurin de, âlimler de hepsi de mükellefiyeti bedeniye dâhildir ve bu mükellefiyete tâbidir. Tasavvur buyurunuz; bu seklin icrasını. Binaenaleyh burada, yani bu maddenin ikinci kısmı, son fıkrası tâdile muhtaçtır. Fiilen çalışabilmek mümkün değilse para vermek mecburiyetinde olmalı. Ne kadar para vermek icabediyorsa takarrür eden miktarı nakden tesviye etmesi lâzımdır. (Olamaz sadaları) Rica ederim, bu son fıkrada bedenî ifayı hizmete gayrimuktedir olan mâlûlin diyor ve bir de askerler diyor. Her iki kısmı da nazarı dikkate alarak bunu tadil edip para vermek suretiyle de bu vazifeyi ifa etmek ve bu şıkkı da ithal etmek zarureti vardır. (Sonra kimseyi bulamazsınız sadaları) O halde siz de hiçbir şehirliyi çalıştıramazsınız. Binaenaleyh bu hususu

tatbik ettirmek için ıslah edilmek üzere madde-
nin encümenine havalesini teklif ediyorum.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Efendiler haki-
katen bendenizin söyleyeceğimi daha evvel ar-
kadaşlarımız söylemişlerdir. Çünkü nahiyelerde
olsun, şehirlerde olsun, nerede olursa olsun, kırk
beş yaşından sonra artık insanlar mükellefiyeti
bedeniye gibi mihan ve meşakta bulunamazlar.
Çünkü tahammülleri yoktur. Onları bu hidematı
şakkada istihdam etmek doğru değildir. Hakika-
ten sinni seyhuhate vâsıl olduktan sonra hizmet-
kârlıkta bulundurmamak lâzımdır. Binaenaleyh
mükellefiyeti bedeniye kirk beş yaşından yu-
karı yapmamak lâzımdır. Yalnız maddenin bi-
dayetinde «Nahiye ahalsinin erkekleri» demek-
le nahiye halkını mutlak bir surette dâhil bu-
lunduruyor. Bu teşkilât mucibince nahiye şûra-
ları olacak. Acaba bu memurlar da mükellefi-
yeti bedeniye tâbi midir, değil midir? Yarın
nahiyede bir yol yapılacak olursa veyahut bir su
mecrası tathir edilecek olursa nahiye şûrasında
bulunan âzaya ve nahiyede bulunan memurine de
bu teklif vâki olacak mıdır? Müdür efendi siz de
buyurunuz, ahali ile çalışınız denecek midir? (De-
necektir sadaları)

HASİB B. (Maras) — Gütmek istemiyorsa be-
del tutsun.

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Binaenaleyh bu
maddede sarahat icabeder. Yarın nahiye müdürü
veya şûralar âzaları diyecektir ki, biz artık çalı-
şamayız ve işimizle gücümüzle meşgul olacağız.
Bunun tasrih edilmesi lâzımdır.

YASİN B. (Gaziantep) — Salih Efendi ve
Necati Bey arkadaşlarımızın fikrine iştirak ediyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, bu mad-
denin mânası itibariyle iki mesele meydana çıkıyor.
Birisini; nahiye olmadık hiçbir mahal kalma-
mak itibariyle, yani gerek kasaba ve gerek livalar
hattâ vilâyet merkezi olan en büyük şehirleri-
mizin bile nahiye merkezleri olması itibariyle bil-
ümum halkımızın mükellefiyeti bedeniye usulüne
tâbi olduğundan mükellefiyeti maliye mülga olu-
yor gibi ortaya bir fikir, bir zihniyet çıkıyor. Hal-
buki mükellefiyeti maliye halkın her birerlerinin
ayrı ayrı uhdesine terettübeden vazaiften olduğu
cihetle bu maddenin diğer tekâlifi maliye kanun-
larına dokunmaması lâzımgelir. Mükellefiyeti be-
deniyeye gelince; bir adam bedenen çalışacak. Be-

denen çalışması lâzımgelen mahaller gayrimuay-
yen olmamalıdır. Nerede ve ne için bedenen çalı-
şacak? Şimdi memleketin nahiye müdürü; bele-
diye kolcularını istihdam etmiyeceğim. Belediye
çavuşlarına ihtiyaç yok ve onlara maaş vermeye
de ihtiyaç yok. Lâğımları ve sokakları ahali temiz-
liyecek derse hıfzıssıhha noktai nazarından bun-
ların temizlenmesi elzem olduğundan dolayı bu-
rada ayrıca amele istihdamına hacet olmadığı
kayı bulunduğundan ve nahiye dâhilinde oturan
ahali mükellefiyeti bedeniye tâbi olmasına bi-
naen gelsin bunları temizlesin denilecek olursa
acaba «Bedeniyeye» tâbirine dâhil olan bütün bu
hidematı süfliye ve âdiyenin ifasına nahiye mü-
dürü halkı icbara saik olur mu, olmaz mı? Bunu
encümenenden soruyorum. Eğer bu müphemiyet
kalkıyorsa mükellefiyeti bedeniye doğrudan doğ-
ruya yollarda çalışmaktır denilirse efendiler,
İdarei Vilâyat Kanunundaki tarik bedeli nakdîsi
hakkında mevzu olan maddeyi kaldırmak lâzım-
geliyor. Bir insanın bedelen çalıştıktan sonra bir
de bedenen çalışması icabetmez?

DAHİLİYE ENCÜMENİ REİSİ HAYDAR B. (Van) — Efendim bu hususidir.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Hususi olduğumu
biliyorum. Bendeniz bunun hususi olduğunu bil-
diğim için arz ediyorum ki, tarik bedelleri hususi
yollar için alınır. Tarik bedelleri idarei mahalli-
yeye terk edilmiş ve idarei hususiye bütçelerine
girmiştir. (Gürültüler) Eğer muhavere yapacak-
sak başka.

REİS — Efendim dinliyelim.

MÜFİD Ef. (Devamla) — Mükellefiyeti
maliye, yani tarik bedeli idarei hususiye bütçe-
lerine girdiğinden dolayı mükellefinden hem
para almak ve hem de çalıştırmak doğru değil-
dir.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Bu
madde doğrudan doğruya bir meçhuliyet içeri-
sindedir. Şimdi burada söylenen şeyler vâridi
hatır olabilir. Onun için hiç olmazsa zapta geç-
mek suretiyle madde tasrih edilsin. sonra o
nahiyede mütemekkin bulunan halkın, nahiye
müdürü tarafından sokaklarda ve sairede, el-
hâsıl bütün işlerde istihdamını icabeder. Bu
halk üzerinde ayrıca mezalimi müeddi olur. Bi-
naenaleyh mezalimi müeddi olan bir maddenin
doğrudan doğruya reddi lâzımgelir. (Olamaz
se'leri) Gelir burada söylersiniz. Ben bunun
tayı taraftarıyım.

LÜTFİ B. (Malatya) — Efendim! Malûmuâliniz tariklar iki kısma ayrılır : Birisi turku umumiye, diğeri turku hususiyedir. Şimdi nahiye yollarını ahali umumiyetle yapmakla mükelleftir ve bu mükellefiyeti bedeniye. Zaten turku umumiye için de mükellefiyeti nakdiye usulünün ilgası taraftarıyım. Çünkü bu mükellefiyeti nakdiye ile hiçbir yol yapamıyacağımız sabit olmuşken biz hâlâ bunda ısrar ediyoruz. Şimdi esas itibariyle bu mükellefiyeti bedeniye sırf tarik için bir mükellefiyettir. Yalnız maddede bir sarahat verilmelidir. Sonra altmış yaş deniliyor. Elli yaş kabul edilmelidir. Çünkü altmış yaşında bulunan bir ihtiyarın o nahiyenin, ne turku umumiyesini ve ne de turku hususiyesini yapmaya iktidarı bedenisi müsait değildir. Binaenaleyh elli yaş kabul etmek lâzımdır ve maddede dahi turku hususiyeye için o nahiye dâhilinde bulunan ahali mükellefiyeti bedeniye ile mükelleftir denilmelidir ve bu mükellefiyeti bedeniyenin de kaç gün olduğu tâyin edilmemiştir ve bunun için de bir gün tâyin etmek lâzımgelir. Senede beş gün veyahut dört gün. (On gün sesleri) Evet, on gün. İctihada göre artık hepimiz bir şey söylüyoruz. Heyeti Celilenin ârayı umumiyesi, hangisi ise onu bizim bu madde kanuniyeye de tesbit etmemiz lâzımgelir. Binaenaleyh bu madde mühimdir ve etraflıca tesbit edilmemiştir. Bunun için bu maddede bir kimse kaç gün mükellef ise günlerinin tâyini suretiyle zikredilmesi lâzımgelir ve kanunun bu maddesinin tadilini teklif ediyorum.

HAYDAR B. (Van) — Müfid Efendi Hocamız yapılan Nahiye kanunlarını unuttukları için tarik bedeli nakdîsinden bahsettiler. Yine burada koyduğumuz madde sırf nahiyenin ihtiyacatı umumiyesine aittir. Meselâ şûra karar verip bir yol yapılacak veyahut nahiyeyi teşkil eden bir veya birkaç köye içmek veyahut tarlalarını sulamak için su getirilecek bir dağda su vardır. Bir faaliyet yapıp da gayret edilecek olursa iy. bir su içilmiş olur. Ve hem de tarlaları sulanabilecektir. Binaenaleyh şu esnan erbabı senede şu kadar gün çalışacak olursa bu iş meydana gelecek, esasen nahiye nüfusunun miktarını havi defatiri esasıye nahiye heyetinin yedinde bulunacaktır. Heyet tahmin eder, o iş kaç amele ile olacak? Meselâ iki yüz amele ile ve zaten nahiye iki yüz

amele verir. Binaenaleyh senede bir gün köylünün işi olmadığı bir sırada şu hizmeti göreceklere. Köylü kemali memnuniyetle bu işe şitâban olur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Şu madde onu gösteriyor mu rica ederim?

HAYDAR B. (Van) — Göstermiyorsa tadil teklifi yaparsınız, kabul ederiz, Hoca! Yalnız biz ihtimal ki, maddenin bir iki kelimesinde hata ettik. Fakat siz maddenin umumunda hata ettiğimizi söylüyorsunuz. Bunu bedeli nakdi ile kabili kıyas buyurdunuz. Biraz evvel beni tahtie buyurdunuz. İmtihan yeri de burasıdır, salâhiyet yeri de burasıdır.

ŞEVKİ B. (İçel) — Yolları yapsınlar da ne suretle yaparlarsa yapsınlar.

HAYDAR B. (Devamla) — Mesele budur. Bunu sık eleyip ince dokumakta hiçbir mâna yoktur. Olabilir ki, maddede noksanlar vardır. Meselâ biz onun bâzı noksan olan noktalarını görüyoruz. Çünkü bu madde acele olarak yapılmıştır.

Biz çabuk müzakere edilip çıkacak zannettik, fakat maalesef iki sene süründü biz bunu bilseydik yapmazdık. Şahsan kendisi çalışmak istemiyen bedel tutar ve çalıştırır.

YASİN B. (Gazianteb) — Nahiye ahalisinin bedenlen ifayı vazifeye mecbur olduğunu söylüyorsunuz. Bir de ayrıca tarik bedeli verecekler mi, vermeyecekler mi?

HAYDAR B. (Van) — Rica ederim. Buraya gel söyle.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Efendim, mükellefiyeti bedeniye mümkün olmadığı takdirde yevmiye hakkında Nevahi Kanununun elli dördüncü maddesinde sarahat vardır. Sonra turku hususiyeye ve turku umumiye meselesine gelince: Malûmuâliniz turku hususiyeye Devlet tarafından ifası deruhde olunmayan yollara deniyor, turku umumiye ise inşası Devlet tarafından deruhde edilen yollara deniyor. Turku nevahinin inşası için buraya mükellefiyeti bedeniye usulü konmuştur.

LÜTFİ B. (Malatya) — Nahiye halkının yapacağı yollar, hangi yollardır?

ŞÜKRÜ B. (Devamla) — Turku hususiyeye aidolan yollardır. Elli dördüncü madde ile, yevmiyenin miktarını ve adedi eyyamı tâyin etmek için nahiye şûrasına salâhiyet verilmiştir. Elli

dördüncü maddenin aynen kabulünden başka çare yoktur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Reis Bey! Bir şey soracağım, müsaade buyurursanız.

REİS — Sormayınız, muhavere olmasın.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Fakat efendim eli dördüncü madde ile bunun arasında tenakuz vardır. Bu tenakuzu nasıl telif edecekler? İzah etsinler.

Şükrü B. (Bolu) — Ortada tenakuz yoktur. Bendenize maddenin aynen kabulü lâzımdır. Çünkü köylülerimiz bedenlen kavidir. Mükellefiyet için altmış yaşına kadar çalışmayı arzu ederler. Binaenaleyh altmış yaşına kadar olanların kabulünü teklif ederim.

SALİH Ef. (Erzurum) — Hâlâ köylüleri çalıştıracamız da biz rahat edeceğiz, öyle mi? (Öyledir sadaları)

ABDÜLHAK TEVFİK B. (Dersim) — Efendim zannedersem rüfeykayı kiramın cümlesinin hatırındadır ki Hükümeti sabıka Harbî Umumide bütün sunufun askere gideceğine dair emirler dağıttı. Artık nice müddeiumumiler, nice tahrirat kâtipleri neler neler, hepsi kollarına birer nişan takarak askere gitmek mecburiyetinde kaldı. Fakat Hükümet anladı ki bu iş bu suretle yürümiyecek. Muallem olmıyanlardan bedel alınacak, filân yapılacak diye kanunu tadil etmiye başladı, şimdi biz de bütün halkı hizmeti bedeniye ile mükellef tutuyoruz. Pekâlâ fakat, malûmuâlinizdir ki bu köyler içersinde mükellefiyeti ifa edemiyecek adamlar da vardır. Yani mükellefiyeti bedeniye için değil. Kendi işi için bile elini işe vurmamıştır. (Gürültüler) Müsaade buyurun efendim. Sözümü kesmeyiniz. Böyle adamlar mevcuttur efendim. Meselâ: Kalk! Sabahtan akşama kadar toprak at! Rica ederim; bu kâbil mi? O nahiyenin müdürü, o nahiyenin eşrafı bu mükellefiyeti katiyen ifa edemezler. Binaenaleyh; bu maddeyi tadil etmeli; yoksa katiyen tatbik olunamaz. Bedenen ifayı hizmete mecbur olanları burada zikretmek lâzımdır. Bedenen hizmet etmeyenler para vereceklerdir. Evvelce bu kabul edilmiştir.

RAGİB B. (Kütahya) — Efendim maddenin ruhu yine aynı ruhtur. Fakat mevzu; müzakere edilen maddeden ayrıldı. Elli ikinci maddede nahiyenin vazaifi meyanında mükellefiyeti kabul etmiştik. Elli dördüncü maddede ise -Tevfik Beyefendinin buyurdıkları mahzuru

izale etmek için - benenen hizmette bulunmayanların para ile mükellefiyete tâbi tutulmalarını kabul ettik. Binaenaleyh bu maddenin hikmeti vaz'ı şudur. Mükellefiyeti bedeniye erbabı kimler olacak ve kaç yaşına kadar olacak ve kimler mükellef tutulacaktır? Yoksa şimdi müzakere edilen mükellefiyeti bedeniye olsun, olmasın maddesi kabul edilmiştir. Elli ikinci ve eli dördüncü maddeler arasında mucibi münakaşa mesele şudur. Mükellefiyet on sekiz yaşından altmış yaşına kadar mı olsun? Yoksa yirmi beş yaşından kırk beş yaşına kadar mı olsun? şu şu sınıf müstesna olsun mu, olmasın mı? şeklinde müzakere cereyan ediyor. Halbuki bu şekilde müzakere etmek zamanı geçmiştir. Çünkü eli ikinci ve eli dördüncü maddelerle karar verilmiştir. Elli ikinci madde ile mükellefiyeti bedeniye kabul ettik. Elli dördüncü madde mucibince mükellefiyeti bedeniye fiilen ifa etmeyenlerin nakden ifa ile mükellef olduğunu kabul ettik. Şimdi mükellefiyet erbabı kimdir? Bu madde onu gösteriyor. Saniyen mükellefiyeti bedeniye ile tarik bedelâtı ve mükellefiyeti nakliye meselelerini karıştırdılar. Halbuki bu dahi katiyen mevzuubahsolamaz. Bu doğrudan doğruya köy işlerine mahsustur, mezarlık duvarları yapılacak, sonra köye ait yollar yapılacak, köye ait umumi sular getirilecek, gerek şürbe sâlih ve gerekse iska ameliyatı yapmak için su bentleri yapılacak zaten köylüler bunları umumen kendileri yaparlar. Şimdi bunu bu kanunda tesbit etmekle onların bu mükellefiyetini resmî bir şekle koymuş oluyoruz. Efendiler köyün sularını kim getirir? Rica ederim, zaten su yollarını kim yapar? Kendileri yapmaz mı? Bunu imece usulü ile zaten köylüler yapar. Tarik bedeli nakdîsi ile mükellefiyeti bedeniyenin katiyen alâkası yoktur. Madde muğlâk değildir. Ancak münakaşa edilecek şey sin meselesidir. O da Heyeti Celilenizin takdirine aittir. (Müzakere kâfi sadaları).

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim arkadaşlar tarafından vâkı olan itirazlara diğer arkadaşlarımız tarafından kâfi derecede cevap verildi. Ben de o cevaplara tamamiyle iştirak ediyorum. Yalnız burada bir tadil var. (. . nahiyehalisi. .) deniliyor. Ben Ankara nahiyesinde mukayyet bir Türk değilsem, nahiyenin ahalisinden değilsem ve fakat hasbelicap birkaç senedir

burada oturuyorsam acaba mükellefiyeti bedeni-yemi kendi nahiyemde mi icra edeceğim; yoksa burada mı yapacağım? (Mukayyedolduğu yerde sadaları) Efendim eğer (nahiye ehali) tâbirini kabul edecek olursak ben bu nahiye ahalisinden olmadığım için bu mükellefiyeti bedeniye burada tâbi olmayacağım. Halbuki buranın kaldırılmalarını çığnıyen, mekteplerinden istifade eden ve filân nahiyenin ahalisinden bulunan ben..

ŞEVKET B. (Bayezid) — Hilmi Ağa..

TUNALI HİLBİ B. — Evet, Hilmi Ağa... Şu halde bu Hilmi Ağa eğer öbür taraftaki kendi nahiyesine paraca ve beden en vazife ifa etmek mecburiyetinde ise, öbür tarafın hakkı kaybolmuyor. Fakat diğer taraftan buraya verersen kendi nahiyem kaybediyor. Kendi nahiyem varsa kaybetmesin. Zira halen hayatımın geçmesi itibarıyla benim üzerimde bir hakkı bulunan bir nahiye varsa o da kendi nahiyem değil, misafir bulunduğum nahiyedir. Şu halde bu «ahalisi» tâbirinin mümkün olduğu kadar vâzih bir surette yazılması ve tasrih edilmesi lâzımdır. Binaenaleyh; encümenden rica ederim, bu ciheti ya derakap tesbit etsinler veyahut maddeyi istirdad etsinler.

HAYDAR B. (Van) — Teklif yazınız.

REİS — Müzakerenin kifayetine dair takrirler var.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Efendim bu hususta bir karar verebilmek için, daha birçok arkadaşlarımız söz almışlardır. Maddenin mevzuu yolsuzluğa nihayet vermek olduğuna göre bütün arkadaşların sözlerini söylemesi lâzımgelir.

REİS — Efendim zaten bunu reye koymak için yoklama yapacağım. Hem de Memurin Muhakemat Encümeniyle, Tetkik Heyeti intihabını yaparız. İki birden çıkar. Reylerinizi ihzar buyurunuz. Yoklama da bu suretle olur ve ekseriyetin olup olmadığını da anlarız.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — İsimleri henüz öğrenmedik.

REİS — Efendim anket için istihsal edilen âranın neticesini arz edeceğim. 168 zat reye iştirak etmiş, 122 zat anketi reddeiyor. 39 kabul, 7 müstenkif var, binaenaleyh 122 reyle anket reddedilmiştir. Şimdi efendim lütfen rey pusallarınızı hazırlayınız. Aynı zamanda yoklama da yapacağız.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Heyet ile encümeni, ikisini birden mi intihabedeceğiz, yoksa ayrı ayrı mı?

REİS — İkisini birden efendim, ayrı ayrı sepetlere....

SALİH Ef. (Erzurum) — Beş dakika tenefüs veriniz de kimlerin olacağını anlıyalım.

HAYDAR B. (Van) — Kaç âza muhakemata, kaç âza tetkika...

REİS — Tetkik Encümeni için dokuz, heyet için beş (altı) altı olacak efendim.

(Âra toplandı.)

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendim her ikisinde de isimleri çıkarılmaları aldıkları reyleri birbirine zammedelim. Ekseriyeti bu suretle bulalım.

REİS — Efendim bulunmayan arkadaşların esamisini tekrar okuyacağız. Onun için sırası geçenler reylerini vermesin rica ederim, karışıyor.

İsimler ikinci defa okunuyor. Reylerini istimal buyurmıyanlar lütfen istimal buyursunlar efendim, istihsalî âra hitam bulmuştur.

DURAK B. (Erzurum) — Reis Bey bir tek lifim var.

REİS — Neye dair?

DURAK B. (Erzurum) — Bu intihaba dair bir teklifte bulunacağım. Bu intihabat korkarım bizi çok süründürecek, belki reyler dağılacak, ne bugün ne yarın ne de üç gün sonra bunu intacedemeyiz. Kıymetli vakitlerimizi kaybetmek için rey izafi ile kabulünü rica ediyorum. (Muvafık sesleri) Esasen bu işin sökeceği yoktur. Rey işari ile yapalım. Diğer bir teklifim var. Şûrayı Devlet teşkil edilmedikçe bu işin de önüne geçilmez, beyhude uğraşmıyalım, rey işari kâfidir.

TEVFİK B. (Konya) — Hakikaten biçare memurlar aylarca sürünüyor. Yazıktır, buna bir çare bulalım. (Doğru sesleri)

REİS — Efendim Durak Beyin beyanatına göre ekseriyeti izafiye ile olmasını teklif ediyor.

ALİ SÜRURİ B. (Karahisarı Şarki) — Efendim müsaade buyurun teklif, şayanı kabul olabilir, fakat bendeniz zannediyorum ki bu, tasniften sonra mevzuubahsolabilir. Çünkü alman reylerin miktarına göre bu noktâi nazar ya kabul olunur, veyahut reddolunur.

DURAK B. (Erzurum) — Reis Bey teklifimi reye koyun.

(Şeyh Fikri Efendi (Gene), Seyid Efendi (Kângırı), Celâl Bey (Trabzon) tetkik için tasnifi âraya memur edilmişlerdir.)

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Reis Bey isimleri okunan arkadaşların ekserisi salondadır. meselâ Ali Rıza Bey buradadır, çağıralım.

SALİH Ef. (Erzurum) — İstanbul'a gidenlerden birisinin ismini oku, o gelsin.

(Abdülğani B. (Muş), Mehmed Ef. (Ada-

na), Nadir B. (İsparta) Muhakkemat Encümeni için tasnifi âraya memur edilmişlerdir.)

REİS — Efendim, ekseriyeti anlamak için yoklama yaptık. Müzakereye devam edebilmek için Mecliste ekseriyet yoktur. (Cumartesi, sesleri)

Efendim; bir madde var reyî âlilerine vaz'edeceğim. Fakat reye vaz'etmek için ekseriyetimiz kâfi değildir. Cumartesi günü saat birde içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat: 3,40

Firarî asker ailelerini nefyedenler hakkında anket yapılması hakkındaki takrire verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Hacı Mustafa Sabri Ef. (Siird), Hafız Hamdi B. (Biga), İsmail B. (Erzurum), Hasib B. (Maraş), Şerif B. (Sinob), Ali Şükrü B. (Trabzon), Mustafa B. (Dersim), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Mehmed Salih Ef. (Erzurum), Nusret Ef. (Erzurum), Salâhaddin B. (Mersin), Mehmed Vasfi B. (Karahisarı Şarki), Vasıf B. (Sivas), Emin B. (Canik), Mehmed Niyazi B. (Eskişehir), Nebil Ef. (Karahisarı Sahib), Mehmed Emin B. (Ergani), Hüseyin B. (Erzincan), Fikri Faik B. (Gene), Ali Rıza B. (Kars), Hak-

kı Hami B. (Sinob), Behcet B. (Kângırı), Ziyaeddin B. (Sivas), Şükrü B. (Canik), Sıdkı B. (Malatya), Dursun B. (Çorum), Kasım B. (Muş), Ali B. (Amasya), Bahri B. (Yozgad), Mehmed Sırrı B. (Siverek), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Mehmed Nadir B. (İsparta), Hilmi B. (Ardahan), Cemil B. (Kütahya), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), Celâl B. (Gene), Sami B. (İçel), Ömer Lûtfi B. (Karahisarı Sahib), Mehmed Hamdi Ef. (Adana).

(Reddenler)

Rifat Ef. (Konya), Esad Ef. (Aydın), Osman Nuri B. (Bursa), Eyûp Sabri B. (Eskişehir), Ahmed B. (Yozgad), Abdullah Ef. (Bolu), Hacı Arif B. (İstanbul), Rıza B. (Muş), Tahsin B. (Aydın), Cevdet B. (Kütahya), Hacı Mehmed Ef. (Bayezid), Rıza B. (Yozgad), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Kâzım Kataberki Paşa (Edirne), Ragıb B. (Kütahya), Nuri B. (Bolu), İsmail Subhi B. (Burdur), Hacı Atıf Ef. (Ankara), Dr. Fuat B. (Bolu), Rüstem B. (Oltu), Necati Ef. (Lâzistan), Nebi Zade Hamdi B. (Trabzon), Şevki B. (İçel), Faik B. (Edirne), Hacı Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Atıf B. (Kayseri), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Halil İbrahim B. (Antalya), Rasih Ef. (Antalya), Hasan Feh-

mi B. (Gümüşane), Fevzi Ef. (Batum), Ali Saib B. (Urfa), Sabri B. (Kastamonu), Ali Rıza Ef. (Amasya), Kadri B. (Siird), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Haydar Lûtfi B. (İçel), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir), Haydar B. (Van), Abdülğani B. (Siverek), Mustafa Hilmi B. (Niğde), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Ali B. (Karahisarı Sahib), Memduh Neded B. (Karahisarı Şarki), Müfid Ef. (Kırşehir), Halil Hulk Ef. Siird, Ahmed Nuri Ef. (Batum), Cevdet B. (Kırşehir), Necib B. (Mardin), Ali Vefa B. (Antalya), İbrahim B. (Mardin), Derviş B. (Mardin), Yasin B. (Gazianteb), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Tefvik B. (Erzincan), Tefvik Ef. (Kângırı), Hüseyin Ef. (Kozan).

Ragıb B. (Gazianteb), Necati B. (Bursa), Enver B. (İzmir), Osman B. (Lâzistan), Sadullah B. (Bitlis), Dr. Refik B. (Bayezid), Salih Ef. (Siird), Said B. (Kângırı), Avni B. (Saruhan), Şevket B. (Sinob), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Ferid B. (Çorum), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Ali Cenani B. (Gazianteb), Yahya Galib B. (Kırşehir), Seyfi Ef. (Kütahya), İsmet B. (Çorum), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Hüsvrev Sami B. (Eskişehir), Tunalı Tilmî B. (Bolu), Sıddık B. (Çorum), Ali Rıza B. (İstanbul), Hamdi B. (Gene), Pozan B. (Urfa), Muhiddin B. (Elâziz), Necmeddin B. (Siird), Esad B. (Mardin), Sırrı B. (İzmit), Rüşti B. (Maras), Hüseyin B. (Elâziz), İhsan B. (Cebelibe-
reket), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Ali Fuad Paşa (Ankara), Cevat B. (Bolu), Nüzhet B.

(Ergani), Vehbi B. (Niğde), Abdullah Ef. (Sinob), Halil B. (Ertuğrul), Ali Vasıf B. (Gene), Ruşen B. (Gümüşane), Ethem Fehmi B. (Menteşe), Dr. Mustafa B. (Kozan), Hasan Ef. (Denizli), Naci B. (Elâziz), İzzet B. (Tokad), Mahmud Said B. (Muş), Diyab Ağa (Dersim), Osman Kadri B. (Muş), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Zamir B. (Adana), Şeyh Fikri Ef. (Gene), Necib B. (Ertuğrul), Hacı İlyas Sami Ef. (Muş), Âlim Ef. (Kayseri), Ziya B. (Kângırı), Sadık B. (Kırşehir), Mahmud B. (Ergani), Musa Kâzım Ef. (Konya), Fahreddin B. (Kars), Tahsin B. (Maras), Midhat B. (Mardin), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Operatör Emin B. (Bursa), Cavid B. (Kars).

(Mustenkifler)

Abdülhak Tevfik B. (Dersim), Arif B. (Bitlis), Akif B. (Batım), Süleyman Sırrı B. (Yoz-

gad), Ali Rıza Ef. (Batım), İsmail Şükrü Ef. (Karahisarı Sahib), Sadettin B. (Menteşe).

İçtimai Âti Ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide :

Berayı teftiş İzmir'e azimet eden Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâleti Vekili Dr. Tevfik Rüşdü Beye Maarif Vekili İsmail Sefa Beyin vekâlet eyliyeceğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

Maras Mektebi İdadisi muallimlerinden Şehit Hayrullah Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair Maras Mebusu Haisb Beyle rüfekasının teklifi kanunisi

Avan Kanununun yedinci maddesinin tefsirine mütaallik Kavanini Maliye Encümeni mabatasının müstacelen ruznameye ithali ve müzakeresine dair Mardin Mebusu İbrahim Beyin takriri

Erzincan Hapsanesinde mevkuf Hüseyin Ağanın mâlûliyetine binaen affı esbabının istikmalî zımında Erzincan Mebusu Hüseyin Beyin Adliye Vekâletinden temenni takriri

Trabzonlu Remzi Efendiye aidolup müsade-

re olunan altınların emsali misillü iadesi hakkında Erzincan Mebusu Hüseyin Beyle refikinin takriri

Suruç kazası halkından mevrut telgrafın Lozan Sulh Heyeti Hurahhasasına iblâğı zımında Urfa Mebusu Pozan Beyin takriri ve merbutu telgraf

Memaliki müstahlasadan avdet eden İktisat Vekili Mahmud Esad Beyin izahat vermesi hakkında Maras Mebusu Tahsin Beyin takriri

Muktedir ve mütahassis etibbadan Dr. Behcet Sabit Beyin ibraz eylediği faaliyet ve gayreti fevkalâdeye binaen Sıhhiye Vekâletince taltifi hakkında Batım Mebusu Ali Rıza Efendi ile 55 refikinin Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekâletinden temenni takriri

Filistin'deki Musevi Mandasının Türkiye Devletine itası istirhamını havi arıza suretinin merbut bulunduğu sabık İstanbul Mebusu ve Darülfünün müderrislerinden Mişon Ventura Efendi ile rüfekasının tezkereleri

Ali Sırrı Bini Hilmi'nin bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye

Tayınat ve Yem Kanununun tadili hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye

Mülkiye Harcırah Kararnamesinin onuncu maddesinin tefsiri hakkında Heyeti Vekile Riyasetinden mevрут tezkere

Takdirname ile taltif Kanununun tefsiri hakkında Heyeti Vekileden mevрут tezkere

Encümenlerden mevрут mazbatalar

Konya Darüleytamna Muvazenei Umumiye-den muavenet icrası hakkındaki teklifin reddine dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Diyarbakir Valii esbaki merhum Resid Beyin ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair lâyihanın reddi hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Tevfik Sukûti Bey merhumun ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair olan teklifin bu bapta icabeden malûmatın tahkik ve imbası zımında Maliye Vekâletine havalesi lüzumuna dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Vilâyatı Şarkıye muhtacinine muavenet olmak üzere tahsisat itası hakkındaki teklifin İcra Vekilleri Heyetine havalesi lüzumuna dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Niğehban-çı, Kızılhançerci ve kuvayi inzıbatıyeci zâbitan ve ümeraya dair teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Karamağara nahiye müdürü şehit Tevfik Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair teklifin muvafık olduğuna dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Ref'i hükme ve tasdika mütaallik Adliye Encümeni mazbataları

Kanbur kızı Pipi Marye hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Abdurrahmanoğlu Osman hakkındaki hükümün ref'ine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun İmam İbrahim Efendi hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hinayeti vataniyeden maznun Yahyaoğlu Hasan hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun Hakkı Çavuş zevcesi Orkuş hakkındaki hükümün ref'ine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun muallim Mehmed Sıdkı Efendi hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun Çerkez Musa hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun belediye çavuşu Ali Efendi hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Hiyaneti vataniyeden maznun tahsildar Yusuf hakkındaki hükümün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası

Konya İstiklâl Mahkemesince üç sene kalebetliğe mahkûm ve bir buçuk seneden beri Kastamonu Hapsanesinde mevkuf Bafıralı Talât Efendinin bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında Adliye Encümeni mazbatası

Mustafaoğlu Ali Paşo'nun bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında lâyiha ve Adliye Encümeni mazbatası

Müzakere edilecek mevud

Varidat Kanunu

